

Agnieszka Ostrowska-Metelska

Przegląd czasopism prawniczych

Palestra 42/11-12(491-492), 197-202

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEGLĄD CZASOPISM PRAWNICZYCH

Państwo i Prawo nr 7, 1998 r.

„Podstawowe zagadnienia Konstytucji RP były już przedmiotem licznych opracowań i dyskusji prawniczych” – pisze dr Andrzej Wasilewski. W dalszym ciągu artykułu czytamy, że dywagacje te z różnych przyczyn, m.in. z racji proponowanych zmian ustroju sądów powszechnych czy też projektów lustracyjnych, odnosiły się także do sądów, trybunałów i sędziów. Rozważania te pomijały często cały ustrojowoprawny kontekst dotyczący organizacji i funkcjonowania władzy sądowniczej w państwie i wynikających stąd konsekwencji. W artykule pt. „Władza sądownicza w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej” autor w sposób zwarty i usystematyzowany nawiązuje wprost do postanowień samej Konstytucji, a także elementarnych zagadnień prawa konstytucyjnego. Do Konstytucji, a konkretnie do art. 105 ust. 3, nawiązuje również Marek Zubik w artykule „Immunitet parlamentarny a zawieszenie postępowania karnego”. Immunitet parlamentarny wprowadzający konstrukcję zawieszenia – na żądanie Sejmu – toczącego się postępowania karnego, które zostało wszczęte wobec osoby przed dniem wyboru jej na posła (art. 5 ust. 3) znany był w przedwojennych konstytucjach Marcowej i Kwietniowej. W ciekawych rozważaniach autor pisze, że sam immunitet powinien być postrzegany jako wyłom w konstytucyjnej zasadzie równości. Ograniczenie odpowiedzialności za naruszenie prawa – w wyniku działania jakiegokolwiek immunitetu – stanowi odstępstwo od ogólnej zasady państwa prawnego. Z kolei artykuł Małgorzaty Król-Bogomiłskiej o karach pieniężnych w polskim prawie antymonopolowym, na tle europejskiego prawa wspólnotowego, poszerza naszą wiedzę o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym. Decyzje organu antymonopolowego są aktami administracyjnymi, opartymi na ustawie antymonopolowej oraz kodeksie postępowania administracyjnego. Nie tylko nakłada się kary, są również sankcje cywilnoprawne w postaci bezwzględnej nieważności umowy zawartej z naruszeniem przepisów ustawy antymonopolowej.

Monitor Prawniczy nr 7, 1998 r.

Czy świadek koronny będzie nowym i skutecznym instrumentem w walce z przestępczością zorganizowaną? – zastanawiają się Wiesław Jasiński i Dariusz Potakowski. Ważną rolę w ujawnianiu, a następnie oskarżaniu organizatorów działalności przestępczej – czytamy w artykule – powinny mieć środki procesowe, takie jak dowody z zeznań

świadków będących współsprawcami przestępstw. Dopuszczalność ich wykorzystania w postępowaniu karnym przewiduje ustawa z 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym. Potrzebna będzie organizacyjna sprawność organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Dobrze przygotowany program ochrony świadków wymagał też będzie pieniędzy z budżetu. Gospodarka rynkowa tworzy nowe aspekty prawa. O jednym z nich pisze dr Michał Romanowski w artykule „Szkoda jako przesłanka odpowiedzialności kontraktowej domu maklerskiego”. Istotą zobowiązania domu maklerskiego jest sprzedaż lub zakup oznaczonych papierów własnościowych we własnym imieniu, lecz na rachunek dającego zlecenie. Autor analizuje sytuację, kiedy uszczerbek polega na zmniejszeniu lub niepowiększeniu aktywów majątkowych inwestora.

Przegląd Prawa Handlowego nr 8, 1998 r.

W dniu 16 kwietnia 1998 r. Komisja Papierów Wartościowych i Giełd (KPWiG) dopuściła do publicznego obrotu papierami wartościowymi nowy instrument – prawo do akcji (PDA). Ma ono pełnić rolę surogatu akcji do chwili wydania przez sąd postanowienia o zarejestrowaniu podwyższenia kapitału akcyjnego. Autor artykułu, dr Michał Romanowski uważa, że zakwalifikowanie PDA jako papieru wartościowego nasuwa poważne wątpliwości. Taka kwalifikacja jest bowiem sprzeczna – konkluduje autor – z art. 3 Prawa Papierów Wartościowych oraz dominującym w polskiej doktrynie cywilistycznej poglądem o bezwzględnym obowiązywaniu zasady *numerus clausus* papierów wartościowych na okaziciela, przeznaczonych do obrotu masowego. Uznanie PDA za papier wartościowy można uznać co najwyżej za postulat *de lege ferenda*. Skutki zbycia przedsiębiorstwa w świetle art. 526 kodeksu cywilnego są przedmiotem rozważań Magdaleny Wilejczyk. Całkowicie słuszna jest bowiem powszechnie stawiana teza o braku korelacji art. 526 k.c. i art. 55 k.c. W świetle pierwszego z tych przepisów zbycie przedsiębiorstwa nie obejmuje jego długów, a w świetle drugiego – pod warunkiem, że przepis szczególny ani też strony inaczej nie postanowią – długi te właśnie obejmuje. Autorka przedstawia problemy powstające na gruncie samego tylko art. 526 k.c., a termin „przedsiębiorstwo” ujmuje w znaczeniu przedmiotowym, określanym jako ogół składników materialnych i niematerialnych, w oparciu o które podmiot prowadzi swoją działalność.

Glosa nr 8, 1998 r.

Eksperci są zdania, że jedną z najtrudniejszych procedur dostosowawczych do wymagań Unii Europejskiej będzie konieczność zrewidowa-

nia polskiego systemu prawnego. Z Układu Europejskiego wynika w szczególności obowiązek dostosowania prawa wewnętrznego do unijnego w zakresie opodatkowania. Joanna Kiszka pisząc o „Perspektywach europejskiej harmonizacji podatkowej”, zauważa, że nowi członkowie UE postawieni zostaną przed koniecznością zaakceptowania prawa wspólnotowego w formie zastanej. Regulacje te znajdują się w Europie Zach. w stanie stałego rozwoju, a ich poznanie wymaga wybiegania w przyszłość. Warto więc poznać kilka przewidywanych kierunków i aktualnych zasad harmonizacji podatkowej we Wspólnocie. Nad pozycją Prezesa NBP w „ustawach bankowych” zastanawia się Sławomir Niemierka. Wprowadzenie nowej Konstytucji ma bowiem historyczne znaczenie dla NBP, a w konsekwencji dla polskiej bankowości centralnej. Po raz pierwszy w Polsce, bank centralny został ustanowiony konstytucyjnym organem państwa. Dopełnieniem zapisów Konstytucji stała się nowa ustawa o Narodowym Banku Polskim, która obowiązuje od 1 stycznia 1998 roku i jest kolejnym elementem reformy ustawodawstwa bankowego w Polsce. Wraz z nowym usytuowaniem NBP, uległa zmianie pozycja Prezesa NBP, co stanowi główny nurt rozważań autora.

Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych nr 8, 1998 r.

Obowiązkowe ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych w Polsce wprowadziła po raz pierwszy ustawa z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników. Zgodnie z ustawą zaopatrzenie emerytalne w niej określone obejmowało rolników, którzy wytwarzali w prowadzonych przez siebie gospodarstwach produkty rolne, sprzedawali je jednostkom gospodarki społecznej i spełniali inne warunki określone w ustawie. Dr Helena Pławucka przeprowadza analizę m.in. aktualnego stanu przepisów o obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników. Porównuje je m.in. z innymi systemami ubezpieczenia społecznego w Polsce. System emerytalno-rentowy na wsi jest ogromnym obciążeniem dla budżetu. Każdy ubezpieczony uzyskuje jednakowe świadczenie. Budżet państwa w tym samym stopniu dofinansowuje zarówno biednych, jak i zamożniejszych rolników. Za Bismarcka ubezpieczenia zdrowotne wprowadzono już w roku 1883 – pisze Jerzy Rutkowski w artykule „Finansowanie ochrony zdrowia na Zachodzie”. W Niemczech rozpoczęto od robotników i rzemieślników, którzy otrzymywali świadczenia pieniężne na wypadek niezdolności do pracy z powodu choroby. Zagwarantowano im leczenie, a w razie śmierci wypłacano zasiłek pogrzebowy. Autor w przekrojowym ujęciu ukazuje współczesny stan ubezpieczeń również

we Francji, Belgii, Holandii, W. Brytanii, Szwecji, a także – porównawczo – w Stanach Zjednoczonych.

Rejent nr 6, 1998 r.

Stanisław Rudnicki w artykule „Polski system ksiąg wieczystych na tle regulacji państw europejskich – członków UE – zalety i wady tego systemu. Ocena stanu obecnego i wnioski na przyszłość” charakteryzuje polski system ksiąg wieczystych. Praktyczną konsekwencją jego zasad jest brak jakiegokolwiek potrzeby poszukiwania stanu prawnego poza księgą wieczystą. Księgi są prowadzone w celu ustalenia stanu prawnego nieruchomości i stanowią – jak podkreśla Autor – do czasu obalenia wynikających z nich domniemań wyłączny dowód stanu prawnego nieruchomości ujawnionej w księdze. Gdy porównujemy polskie przepisy o księgach wieczystych i hipotece z systemami większości państw należących do UE, rzuca się w oczy przejrzysty charakter polskiej księgi wieczystej i łatwość ustalenia stanu prawnego nieruchomości. „Poręczenie w nowym prawie bankowym” to artykuł Adama Szpunara o zagadnieniach związanych z unormowaniem instytucji poręczenia w nowym prawie bankowym (ustawa z 29 sierpnia 1997 r.). Chodzi o umowy poręczenia zawarte z udziałem banku w roli wierzyciela lub poręczyciela. Wyłania się pytanie: jaki jest stosunek przepisów prawa bankowego do ogólnych zasad rządzących poręczeniem w prawie cywilnym (art. 876 i nast. k.c.)? Postanowienia prawa bankowego dotyczące poręczenia udzielanego lub przyjmowanego przez banki nie odznaczają się szczególną jasnością ani precyzją. Zmiany dokonane w dotychczasowym stanie prawnym (ustawa z 1989 r.) nie rysują się wyraźnie. Na tle obecnego unormowania wyłoniły się już kontrowersje w piśmiennictwie. Dlatego autor podjął się ujęcia tych zagadnień w nieco szerszej perspektywie.

Prokuratura i Prawo nr 7–8, 1998 r.

Nowy kodeks postępowania karnego, poza innymi nowymi uregulowaniami, przewiduje istotną zmianę modelu postępowania przygotowawczego. Przede wszystkim odstępuje od obowiązku protokolarnego utrwalania wszystkich czynności dowodowych. W dochodzeniu, zarówno uproszczonym, jak i zwyczajnym, organy ścigania będą mogły nawet w bardzo dalekim stopniu ograniczyć dokonywanie sformalizowanych czynności dowodowych i sporządzanie protokołów. Zmieniony model postępowania przygotowawczego oznacza jego uproszczenie i przyspieszenie, co ma na celu odciążenie organów ścigania oraz zwiększenie ich skuteczności. O nowej roli prokuratora w tej sytuacji

pisze Jacek Izydorczyk w artykule „Prokurator w dochodzeniu w nowym kodeksie postępowania karnego”. Z kolei o koncepcji Międzynarodowego Sądu Karnego pisze Piotr Ogonowski. Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych powołało w 1995 r. komitet przygotowawczy, który przygotował tekst projektu statutu sądu. Celem tej instytucji byłoby skuteczne zwalczanie najpoważniejszych naruszeń prawa międzynarodowego i zapobieganie im. Zdecyduje o tym zakres jurysdykcji oraz tryb wszczynania postępowania.

Monitor Podatkowy nr 8, 1998 r.

Juliusz Kamiński w artykule „Zakłady pracy chronionej a VAT” omawia ustawowe i pozaustawowe uregulowania dotyczące obowiązku podatkowego VAT zakładów pracy chronionej i ich kontrahentów. Możliwość korzystania ze zwolnienia podmiotowego od VAT – bez względu na wartość sprzedaży towarów – to nie jedyna odrębność zakładów pracy chronionej w zakresie zwolnień podmiotowych od VAT. Nie dotyczy ich bowiem inna zasada, która ogranicza inne podmioty w korzystaniu ze zwolnień podmiotowych od VAT, tj. zasada, w myśl której podatnik rezygnujący ze zwolnienia podmiotowego lub tracący prawo do tego zwolnienia, nie ma możliwości korzystania ze zwolnienia podmiotowego w latach następnych. Kiedy brakuje pieniędzy, można również uregulować swoje zobowiązania wobec fiskusa. Pisze o tym Wojciech Morawski w artykule „Przeniesienie własności rzeczy i praw majątkowych w zamian za zaległości podatkowe”. Chociaż zobowiązanie podatkowe ma charakter pieniężny, ordynacja podatkowa dopuszcza możliwość jego wygaśnięcia wskutek przeniesienia własności rzeczy lub praw majątkowych na rzecz odpowiednio: Skarbu Państwa – w zamian za zaległości podatkowe z tytułu podatków stanowiących dochód budżetu państwa – i gminy – w zamian za zaległości podatkowe z tytułu podatków stanowiących dochód gminy. W tym celu obie zainteresowane strony podpisują odpowiednią umowę.

Przegląd Podatkowy nr 8, 1998 r.

„Ogólne zasady ustalania kosztów podatkowych” to tytuł artykułu Ireny Ożóg. Aby uznać konkretny koszt (wydatek) za koszt podatkowy, muszą być spełnione jednocześnie dwa warunki: 1) wydatek musi być poniesiony w celu uzyskania przychodu, 2) nie może to być koszt wymieniony w katalogu negatywnym tj. w ustawowym wykazie kosztów nie uznawanych za koszt podatkowy. Autor analizuje związek kosztu z przychodem, a także sytuację w tym zakresie osób prawnych

i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Brak kopii faktury zakupu u sprzedającego może być źródłem kłopotów. Pisze o tym Ryszard Zelwański w artykule „Odpowiedzialność finansowa nabywcy towaru za brak kopii faktury u sprzedawcy”. W połowie 1998 roku Trybunał Konstytucyjny orzekł, że rozporządzenie Ministra Finansów z 15 grudnia 1997 r. nakładające na nabywcę towarów lub usług odpowiedzialność finansową za brak kopii faktury zakupu u sprzedającego, nie jest sprzeczne z zasadami konstytucyjnymi. Można sobie wyobrazić sytuację, gdy do transakcji kupna towarów lub usług w ogóle nie doszło, natomiast kupujący posługując się sfałszowaną fakturą nie dokonał transakcji, a więc nie zapłacił ceny z VAT-em. W ten sposób obniża swój podatek o nie zapłacony VAT – wykazany w podrobionej fakturze. Bywa odwrotnie: sprzedający „gubi” kopię faktury i przywłaszcza sobie podatek VAT. Zdarza się, że organ skarbowy przerzuca odpowiedzialność finansową – na kupującego w dobrej wierze. Czy słusznie? Autor szczegółowo naświetla związane z tym aspekty prawne.

Opracowała: *Agnieszka Ostrowska-Metelska*